

Received: 29 Jun. 2023, Revised: 9 Aug. 2023

Accepted: 10 Aug. 2023

นิพนธ์ต้นฉบับ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560
ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

สิริพร ณัฐกิจ^{1*} วิราสิริรี วลีวีร์²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional descriptive study) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ประกอบการร้านค้าปลีก อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ที่มีใบอนุญาตขายยาสูบจากสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่จังหวัดเชียงราย จำนวน 220 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามระหว่างวันที่ 1 – 30 พฤศจิกายน 2565 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน ในการวิเคราะห์โคสแควร์ วิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และวิเคราะห์ผลการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงร้อยละ 51.8 อายุเฉลี่ย 40.62 ปี มากกว่าครึ่งของกลุ่มตัวอย่างมีสถานภาพสมรส ร้อยละ 79.5 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6 (ม.6)/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ร้อยละ 23.2 รายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 82,031.82 บาท ระยะเวลาที่เปิดร้านขายของเฉลี่ย 17.74 ปี ผู้ประกอบการร้านค้าปลีก มีการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 60.9 ปัจจัยส่วนบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า การรับรู้ ความรู้ แรงจูงใจ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ได้ร้อยละ 11.1 ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สามารถนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดแผนงานควบคุมยาสูบในพื้นที่ โดยมีกิจกรรมให้ความรู้การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบ ณ จุดขาย รวมถึงกิจกรรมส่งเสริมการรับรู้ เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560

คำสำคัญ : การปฏิบัติตามพ.ร.บ.ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบพ.ศ.2560, ผู้ประกอบการร้านค้าปลีก

¹นิสิตหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

*Corresponding author: pimsiridpc1@gmail.com

*Original Article***Factors affecting compliance on tobacco products control Act B.E. 2560
among retailers in Phan district Chiang rai province**Siriporn Naratthakit^{1*} Wirasiri Waseeweerasi²**Abstract**

This research is a cross-sectional descriptive research to study factors affecting compliance with the Tobacco Products Control Act B.E. 2560 of retailer in Phan District, Chiang Rai Province. The sample is Retailers, Phan District, Chiang Rai Province with a license to sell tobacco from the Area Excise Office Chiang Rai Province, totaling 220 people. Data were collected by using a questionnaire in 1 – 30 November, 2022. data were analyzed using descriptive statistics and inferential statistics chi-square analysis Pearson's correlation coefficient and stepwise multiple regression analysis. The results revealed that 51.8% was female. The average age was 40.62 years old. 79.5% had married. Educated in Vocational Certificate 23.2%. Income per month average 82,031.82 baht. Shop has been open average 17.74 years. 60.9% Retailer compliance with the Tobacco Products Control Act B.E. 2560 was at a moderate. Personal factors were not correlated compliance on tobacco products control Act B.E. 2560 with statistical significance. The results of multiple regression analysis were Perception Knowledge and Motivation is a factor influencing compliance with the Tobacco Products Control Act B.E. 2560 at 11.1%. The results of this study can be applied to formulate tobacco control plans in the area. By design activities educational about the sale of tobacco products at the point of sale, including to promote awareness. To comply of the Tobacco Products Control Act B.E. 2560

Keywords: Compliance on Tobacco Products Control Act B.E. 2560, Retailers¹ Master of Public Health Program in Public Health Administration Students, Graduate School Western University² Assistant Professor of Graduate School Western University*Corresponding author: pimsiridpc1@gmail.com

บทนำ

องค์การอนามัยโลกได้มีการกำหนดกรอบอนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมยาสูบพ.ศ. 2546 หรือ The framework convention on Tobacco control (FCTC) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองประชากรโลกให้ปลอดภัยจากผลร้ายของการบริโภคยาสูบและจากการสูดดมควันยาสูบ กล่าวได้ว่ากรอบอนุสัญญานี้เป็นกลไกทางกฎหมายระหว่างประเทศต่างๆ ในการสกัดกั้นมิให้ผลิตภัณฑ์ยาสูบแพร่กระจายไปทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสู่ประเทศกำลังพัฒนาและหยุดยั้งการเสียชีวิตจากการสูบบุหรี่ ประเทศไทยได้ร่วมลงนามในกรอบอนุสัญญา FCTC เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2546 เป็นลำดับที่ 36 อีกทั้งยังเป็นประเทศแรกในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ที่ให้สัตยาบันเป็นภาคีกรอบอนุสัญญา FCTC ว่าด้วยการควบคุมยาสูบ หน้าที่รับผิดชอบโดยทั่วไปของประเทศสมาชิก ที่จะต้องดำเนินการเกี่ยวกับมาตรการ ตามที่ประชุมสมัชชาภาคีกำหนด มีประเด็นหลักคือ การปกป้องนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการควบคุมยาสูบจากประโยชน์ทางการค้าหรือประโยชน์อื่นๆ ของอุตสาหกรรมยาสูบ การปกป้องบุคคลจากควันยาสูบ การบรรจุหีบห่อและติดป้ายผลิตภัณฑ์ยาสูบ การโฆษณาผลิตภัณฑ์ยาสูบ การส่งเสริมการขายและการให้การสนับสนุนโดยธุรกิจยาสูบ โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องการส่งเสริมการขาย การค้าปลีก จึงควรมีกฎหมายห้ามโดยสิ้นเชิงเกี่ยวกับห้ามการกระทำที่ทำให้สามารถมองเห็นผลิตภัณฑ์ยาสูบที่จุดขายในร้านค้าปลีก เน้นความสำคัญของกฎหมาย โดยเฉพาะกฎหมายห้ามการโฆษณาการส่งเสริมการขาย โดยประชาชนควรจะตระหนัก เข้าใจเนื้อหาของกฎหมายและวิธีการต่าง ๆ หากเมื่อพบการฝ่าฝืนกฎหมายดังกล่าวก็ควรที่จะสามารถดำเนินการตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ได้

ประเทศไทยได้มีการควบคุมยาสูบด้วยมาตรการต่างๆ มายาวนานมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องจำนวนสองฉบับคือ พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ และพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535 แต่ด้วยการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในโลก ทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับยาสูบรูปแบบใหม่ๆ เช่น บุหรี่ไฟฟ้า บารากู่ รวมถึงมีการพัฒนากลยุทธ์การตลาดที่เป็นช่องว่างของกฎหมายฉบับเดิม เช่น การโฆษณาส่งเสริมการขายผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จึงได้มีการปรับปรุงกฎหมาย ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงนำมาสู่การประกาศใช้พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบฉบับพ.ศ. 2560 ที่ผ่านการเห็นชอบ

จากสภานิติบัญญัติแห่งชาติเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2560 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 4 กรกฎาคม 2560 โดยมีประเด็นสำคัญคือการกำหนดให้มีคณะกรรมการควบคุมยาสูบจังหวัดเพื่อขับเคลื่อนงานควบคุมยาสูบตามแผนยุทธศาสตร์ ซึ่งภารกิจที่สำคัญลำดับแรกคือการบังคับใช้กฎหมายในระดับพื้นที่ทั่วประเทศ โดยเจ้าหน้าที่ดำเนินการกวาดล้างให้มีการปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด ในประเด็นสำคัญๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายบุหรี่ ได้แก่ การห้ามจำหน่ายแก่ผู้ที่มีอายุไม่ถึง 20 ปี การห้ามแบ่งซองขายเป็นรายมวน การห้ามวางตั้งโชว์ของบุหรี่ปริมาณเกินที่กำหนด ห้ามการโฆษณาและการส่งเสริมการขาย ณ ร้านค้าปลีก ห้ามการขายบุหรี่หนีภาษี ห้ามสูบบุหรี่ในสถานที่สาธารณะ การเปรียบเทียบปรับ ในกรณีที่พบการกระทำความผิดตามกฎหมาย และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือความร่วมมือของทุกฝ่ายในการสนับสนุนให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังที่จะส่งผลต่อการลดลงของคนที่สูบบุหรี่ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ ทั้งนี้จากรายงานสถานการณ์การควบคุมการบริโภคยาสูบของประเทศไทย พบว่า ยังมีการละเมิดกฎหมายอยู่หลายประเด็น เช่น การตั้งวางซองบุหรี่ปริมาณเกินที่กำหนด การมีซองแถมหรือลดราคาของอื่นเป็นพิเศษเมื่อซื้อบุหรี่ปริมาณที่กำหนด ผู้จำหน่ายบุหรี่ปริมาณเกินที่กำหนด 100 ไม่มีการขอคู่มือประจำตัวประชาชนของผู้ซื้อ มีการแบ่งบุหรี่ปริมาณเป็นรายมวน³ และจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ยังไม่มีการศึกษาประเด็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบพ.ศ. 2560 ในเขตพื้นที่ภาคเหนือ ดังนั้นจึงทำการศึกษาในอำเภอพาน จังหวัดเชียงรายที่มีอาณาเขตติดต่อกับหลายอำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองเชียงราย อำเภอแม่ลาว อำเภอป่าแดด อำเภอแม่สรวย นอกจากนี้ยังมีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เป็นพื้นที่ราบและพื้นที่สูง มีบริบททางสังคมทั้งความเป็นสังคมเมืองและสังคมชนบท

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบพ.ศ. 2560 ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบงานวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional descriptive study) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามระหว่างวันที่ 1 – 30 พฤศจิกายน 2565

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ประกอบการร้านค้าปลีก อำเภอฟาน จังหวัดเชียงราย ที่มีใบอนุญาตขายยาสูบจากสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่จังหวัดเชียงราย ข้อมูลระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2564 ถึงวันที่ 14 พฤศจิกายน 2564 จำนวน 620 คน¹

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือผู้ประกอบการร้านค้าปลีก/ผู้แทน ในอำเภอฟาน จังหวัดเชียงราย ทั้งเพศหญิงและเพศชาย ทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่ทราบจำนวนประชากรแน่นอน⁷ โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จำนวน 220 คน

สูตร⁷
$$n = \frac{NZ^2pq}{d^2(N-1) + Z^2pq}$$

โดย n = จำนวนตัวอย่างที่ต้องการ
 N = จำนวนผู้ประกอบการร้านค้าปลีก จำนวน 400 คน
 Z^2 = 1.96 เมื่อ α เท่ากับ 0.05
 P = ค่าสัดส่วนประเด็นปัญหาที่ได้ศึกษาในอดีต
 q = ทิพวัลย์ พรหมมร (2563)
 ผลการวิจัย: การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 อยู่ในระดับปานกลาง $SD=0.258$ ดังนั้นค่า P จึงมีค่าเท่ากับ 0.258
 d = ค่าความคลาดเคลื่อนสูงสุดที่ยอมรับได้ กำหนด เท่ากับ 0.05
 q = การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ.2560 อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ $1-p$ ได้ค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.742

แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{(620)(1.96)^2(0.258)(0.742)}{(0.05)^2 (620-1) + (1.96)^2(0.258) (0.742)}$$

$$n = \frac{(620)(3.84)(0.258)(0.742)}{(0.0025)(619) + (3.84)(0.258)(0.742)}$$

$$n = \frac{455.77}{1.5475+0.7351}$$

$$n = \frac{455.77}{2.282}$$

$$n = 199.72 \text{ คน}$$

$$n = 200 \text{ คน}$$

ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ 200 คน เพื่อป้องกันความผิดพลาดจากการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจึงทำการเก็บข้อมูลตัวอย่างเพิ่มร้อยละ 10 เท่ากับ 20 คน ดังนั้นได้กลุ่มตัวอย่าง 220 คน (เศษมากกว่า 0.5 ปัดขึ้น ต่ำกว่า 0.5 ปัดทิ้ง)

จริยธรรมในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผ่านการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยจาก มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น เมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2565 เลขที่โครงการ HE-WTU543011 เอกสารรับรองเลขที่ WTU 2565-0097

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยทั้งหมด 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาที่เปิดร้านขายของประเภทของร้านค้า การมีใบอนุญาตขายยาสูบจากสำนักงานสรรพสามิต โดยใช้แบบเลือกตอบและแบบเติมคำ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับพ.ร.บ. ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 จำนวน 15 ข้อ ประกอบด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับคำนิยามของผลิตภัณฑ์ยาสูบ การห้ามขายบุหรี่ให้บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี การห้ามแบ่งขายบุหรี่เป็นรายมวน การห้ามวางโชว์ผลิตภัณฑ์ยาสูบ ณ จุดขาย โฆษณาของการขายบุหรี่ให้กับเยาวชน มีลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ 2 ตัวเลือก คือ ถูก และ ผิด ตอบถูกเท่ากับ 1 คะแนน ตอบผิดเท่ากับ 0 คะแนน กำหนดเกณฑ์การแปรผลเป็น 3 ระดับ ได้แก่

เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 80 – 100 (ได้คะแนน 12 – 15 คะแนน) อยู่ในระดับมาก เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 60 – 79 (ได้คะแนน 9 – 11 คะแนน) อยู่ในระดับปานกลาง เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่น้อยกว่า 60 (ได้คะแนน 0 – 8 คะแนน) อยู่ในระดับน้อย

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการรับรู้เกี่ยวกับพ.ร.บ. ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 จำนวน 15 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับการรับรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 หมายถึง การรับรู้ด้านข้อกำหนดของร้านค้าปลีก การเคยได้พบเห็น/เคยได้ยิน/เคยทราบ เกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 และการบังคับใช้กฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย การร้องเรียนการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุดเท่ากับ 5 คะแนน มากเท่ากับ 4 คะแนน ปานกลางเท่ากับ 3 คะแนน น้อยเท่ากับ 2 คะแนน และน้อยที่สุดเท่ากับ 1 คะแนน การแปรผลใช้เกณฑ์การหาอันดับเปอร์เซ็นต์ไทล์จากคะแนนรวมการรับรู้ โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่มากกว่าหรือเท่ากับ 80 หมายถึง มีการรับรู้ในระดับมาก 60 – 75 คะแนน เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 60 – 79 หมายถึง มีการรับรู้ในระดับปานกลาง 45 – 59 คะแนน และเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่น้อยกว่าร้อยละ 60 หมายถึง มีการรับรู้ในระดับน้อย 15 – 44 คะแนน

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามทัศนคติที่มีต่อการปฏิบัติตามพ.ร.บ. ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 จำนวน 15 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับลักษณะของความเห็น ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกที่มีต่อพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ซึ่งประกอบด้วยทัศนคติในเชิงบวกและเชิงลบ มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่งเท่ากับ 5 คะแนน เห็นด้วยเท่ากับ 4 คะแนน ไม่เห็นใจเท่ากับ 3 คะแนน ไม่เห็นด้วย เท่ากับ 2 คะแนน และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งเท่ากับ 1 คะแนน การแปรผลใช้เกณฑ์การหาอันดับเปอร์เซ็นต์ไทล์จากคะแนนรวมทัศนคติที่มีต่อการปฏิบัติตามพ.ร.บ. ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 80 – 100 หมายถึง มีทัศนคติในระดับมาก 60 – 75 คะแนน เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 60 – 79 หมายถึง มีทัศนคติในระดับปานกลาง 45 – 59 คะแนน และเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่น้อยกว่าร้อยละ 60 หมายถึง มีทัศนคติในระดับน้อย 15 – 44 คะแนน

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามแรงจูงใจในการปฏิบัติตามพ.ร.บ. ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 จำนวน 15 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับลักษณะของแรงจูงใจในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 หมายถึง ปัจจัยด้านความรับผิดชอบ ปัจจัยด้านการได้รับการพัฒนาตนเอง ปัจจัยด้านจูงใจ ที่มีอิทธิพลต่อการแสดงออกเป็นพฤติกรรมปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุดเท่ากับ 5 คะแนน มากเท่ากับ 4 คะแนน ปานกลางเท่ากับ 3 คะแนน น้อยเท่ากับ 2 คะแนน และน้อยที่สุดเท่ากับ 1 คะแนน การแปรผลใช้เกณฑ์การหาอันดับเปอร์เซ็นต์ไทล์ จากคะแนนรวมแรงจูงใจในการปฏิบัติตามพ.ร.บ. ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 80 – 100 หมายถึง มีแรงจูงใจในระดับมาก 60 – 75 คะแนน เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 60 – 79 หมายถึง มีแรงจูงใจในระดับปานกลาง 45 – 59 คะแนน และ เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่น้อยกว่าร้อยละ 60 หมายถึง มีแรงจูงใจในระดับน้อย 15 – 44 คะแนน

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามการปฏิบัติตามพ.ร.บ. ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 จำนวน 15 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับลักษณะการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ประกอบด้วย ห้ามขายผลิตภัณฑ์ยาสูบให้บุคคลอายุต่ำกว่า 20 ปี ห้ามโฆษณาผลิตภัณฑ์ยาสูบ ห้ามแจกผลิตภัณฑ์ยาสูบ ห้ามแบ่งขายผลิตภัณฑ์ยาสูบ ห้ามแบ่งขายบุหรี่เป็นรายมวน ห้ามวางโชว์ผลิตภัณฑ์ยาสูบ ณ จุดขาย มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ คือ ปฏิบัติเป็นประจำเท่ากับ 5 คะแนน ปฏิบัติบ่อยครั้งเท่ากับ 4 คะแนน ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง เท่ากับ 3 คะแนน ปฏิบัติบางครั้งเท่ากับ 2 คะแนน และไม่เคยปฏิบัติเท่ากับ 1 คะแนน การแปรผลใช้เกณฑ์การหาอันดับเปอร์เซ็นต์ไทล์จากคะแนนรวมการปฏิบัติตามพ.ร.บ. ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 80 – 100 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก 60 – 75 คะแนน เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 60 – 79 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง 45 – 59 คะแนน และ เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่น้อยกว่าร้อยละ 60 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย 15 – 44 คะแนน

แบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ มีค่าดัชนีสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) เท่ากับ 0.844 และนำไปทดลองใช้ (Try out) ในกลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าปลีกพื้นที่อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย จำนวน 30 คน วิเคราะห์ความเชื่อมั่นคูเดอร์ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson [KR-20]) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความรู้ เท่ากับ 0.756 และสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ในแบบสอบถามการรับรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 เท่ากับ 0.803 แบบสอบถามทัศนคติที่มีต่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 เท่ากับ 0.849 แบบสอบถามแรงจูงใจในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 เท่ากับ 0.915 แบบสอบถามการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ความเชื่อมั่น 0.920

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอความอนุเคราะห์สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย สำนักงานสาธารณสุขอำเภอพานแพทย์แผนไทยประยุกต์และผู้ช่วยแพทย์แผนไทยที่รับผิดชอบงานด้านการบำบัดผู้เสพติดยาสูบในพื้นที่อำเภอพาน ในการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล
2. ชี้แจงวัตถุประสงค์ และชี้แจงแบบสอบถามให้ทราบโดยละเอียดให้ผู้ช่วยเก็บข้อมูลทุกคนปฏิบัติตามแนวทางเดียวกัน
3. ผู้วิจัยและหรือผู้ช่วยเก็บข้อมูลเข้าพบกลุ่มตัวอย่าง แนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์ และขออนุญาตเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามพร้อมทั้งชี้แจงการพิทักษ์สิทธิเก็บข้อมูล
4. เมื่อกลุ่มตัวอย่างอนุญาต ผู้วิจัยและหรือผู้ช่วยเก็บข้อมูลแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง อธิบายให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและอธิบายถึงวิธีการตอบคำถามและเปิดโอกาสให้ซักถาม หลังจากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเองและรวบรวมแบบสอบถามคืนทันที
5. ผู้วิจัยและหรือผู้ช่วยเก็บข้อมูลตรวจสอบความครบถ้วนถูกต้องของแบบสอบถามก่อนนำไปวิเคราะห์
6. นำข้อมูลที่ได้ออกมาคิดคะแนนและวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 การรับรู้ ทัศนคติ แรงจูงใจ และการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
2. สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ วิเคราะห์สถิติไคสแควร์วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ตัวแปรระดับนามมาตรา ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส และการมีใบอนุญาตขายยาสูบ วิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรเชิงปริมาณ ได้แก่ ความรู้ ทัศนคติ การรับรู้ และแรงจูงใจในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ต่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
3. วิเคราะห์ผลการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) เพื่อวิเคราะห์ความรู้ ทัศนคติ การรับรู้ แรงจูงใจในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ที่มีอิทธิพลสามารถอธิบายการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงร้อยละ 51.8 เพศชายร้อยละ 48.2 อายุต่ำกว่า 30 ปี ร้อยละ 29.1 อายุมากที่สุด 18 ปี และอายุมากที่สุด 64 ปี อายุเฉลี่ยเท่ากับ 40.62 ปี มากกว่าครึ่งของกลุ่มตัวอย่างมีสถานภาพสมรส ร้อยละ 79.5 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6 (ม.6)/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ร้อยละ 23.2 รายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 50,000 บาท ร้อยละ 53.6 รายได้น้อยสุด 20,000 บาท รายได้มากที่สุด 950,000 บาท รายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 82,031.82 บาท ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพค้าขายหรือเปิดร้านขายของจนถึงปัจจุบัน อยู่ระหว่าง 11 – 20 ปี ร้อยละ 34.1 ระยะเวลาที่เปิด

ร้านขายของเฉลี่ย 17.74 ปี ประเภทของร้านค้าส่วนใหญ่เป็น
ร้านค้าของตนเอง ร้อยละ 95.9 มีใบอนุญาตขายยาสูบจาก
สำนักงานสรรพสามิต ร้อยละ 90.5 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน
ระยะเวลาที่เปิดร้านขายของ ประเภทของร้านค้าการมีใบอนุญาตขายยาสูบจากสำนักงานสรรพสามิต (n=220)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	114	51.8
ชาย	106	48.2
อายุ		
< 30 ปี	64	29.1
31-39 ปี	43	19.5
40-49 ปี	48	21.8
50-59 ปี	49	22.3
> 60 ปี	16	7.3
$\bar{X} = 40.62$, $SD = 13.27$ min = 18 max = 64		
สถานภาพ		
โสด	30	13.6
สมรส	175	79.5
หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	15	6.8
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียน	25	11.4
ประถมศึกษา	33	15.0
มัธยมศึกษาปีที่ 3	39	17.7
มัธยมศึกษาปีที่ 6/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	51	23.2
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) หรืออนุปริญญา	45	20.5
ปริญญาตรี	27	12.3
รายได้ต่อเดือน (บาทต่อเดือน)		
น้อยกว่า 50,000	118	53.6
50,001 – 60,000	34	15.5
60,001 – 70,000	24	10.9
70,001 – 80,000	18	8.2
80,001 บาทขึ้นไป	26	11.8
ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพค้าขายหรือเปิดร้านขายของจนถึงปัจจุบัน (ปี)		
น้อยกว่า 10 ปี	64	29.1
11 – 20 ปี	75	34.1
21 – 30 ปี	54	24.5
31 – 40 ปี	14	6.4

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
41 ปีขึ้นไป $\bar{X}$ 17.74 SD = 10.89	13	5.9
ประเภทร้านค้า		
ร้านค้าที่ท่านเป็นเจ้าของและดำเนินธุรกิจด้วยตนเอง เช่น ร้านโชวห่วย ร้านขายของชำ	211	95.9
ร้านสะดวกซื้อที่เป็นแฟรนไชส์ เช่น ร้านเซเว่นอีเลฟเว่น, ร้าน 108 ซุป, ร้านท็อปมาร์ท	9	4.1
ใบอนุญาตขายบุหรี่จากสำนักงานสรรพสามิต		
มี	199	90.5
ไม่มี	21	9.5

$\bar{X}$ = 82031.82, SD = 137398.34 min = 20000 max = 950000

ส่วนที่ 2 ความรู้ การรับรู้ ทศนคติ แรงจูงใจ และการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 อยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 75.9 การรับรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 อยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 54.5ทัศนคติต่อการ

ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 83.2 แรงจูงใจต่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบพ.ศ. 2560 อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 60.9 การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบพ.ศ. 2560 อยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 85.9 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของระดับความรู้ การรับรู้ ทศนคติ แรงจูงใจ และการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบพ.ศ. 2560 ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย (n=220)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
ความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560		
ระดับมาก (12 – 15)	1	0.5
ระดับปานกลาง (9 – 11)	52	23.6
ระดับน้อย (0 – 8)	167	75.9
Mean=7.32, S.D.=1.75, Min=4, Max=12		
การรับรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบพ.ศ. 2560		
ระดับมาก (60 – 75)	7	3.2
ระดับปานกลาง (45 – 59)	93	42.3
ระดับน้อย (15 – 44)	120	54.5
Mean=38.36, S.D.=9.69, Min=15, Max=75		
ทัศนคติต่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบพ.ศ. 2560		
ระดับมาก (60 – 75)	21	9.5
ระดับปานกลาง (45 – 59)	198	90.0
ระดับน้อย (15 – 44)	1	0.5
Mean=49.37, S.D.=4.83, Min=34, Max=61		
แรงจูงใจต่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบพ.ศ. 2560		

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
ระดับมาก (60 – 75)	9	4.1
ระดับปานกลาง (45 – 59)	134	60.9
ระดับน้อย (15 – 44)	77	35.0
Mean=37.36, S.D.=7.81, Min=18, Max=63		
การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560		
ระดับมาก (60 – 75)	28	12.7
ระดับปานกลาง (45 – 59)	189	85.9
ระดับน้อย (15 – 44)	3	1.4
Mean=48.98, S.D.=5.68, Min=36, Max=67		

ส่วนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลต่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้วิธีคำนวณสถิติวิเคราะห์ไคสแควร์ (Chi – Square) ผลการวิจัยพบว่า เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประเภทของร้านค้า การมีใบอนุญาตขายยาสูบจากสำนักงานสรรพสามิต ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value>0.05) และผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่า อายุ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาที่เปิดร้านขายของ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการ

ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value>0.05)

ส่วนที่ 4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้วิธีการคำนวณสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation) พบว่า แรงจูงใจต่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 (r =-0.147) มีความสัมพันธ์เชิงลบต่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value<0.05) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก โดยการวิเคราะห์ด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (n =220)

ตัวแปร	การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560	
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	p -value
ความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560	0.111	0.099
การรับรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560	- 0.117	0.083
ทัศนคติต่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560	0.031	0.653
แรงจูงใจต่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560	- 0.147*	0.030*

* p -value<0.05

ส่วนที่ 5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถคาดการณ์การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถคาดการณ์การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การรับรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 แรงจูงใจต่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560

สามารถคาดการณ์การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ได้ร้อยละ 11.1 ปัจจัยที่สามารถคาดการณ์การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 โดยพิจารณาจากค่า Beta คือ การรับรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 มีค่า Beta = - 0.143 (p -value <0.001) ความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 มีค่า Beta = 0.128 (p -value <0.05) และแรงจูงใจต่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 มีค่า Beta = - 0.085 (p -value <0.05) ตามลำดับ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ผลการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ระหว่างตัวทำนายและการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560

ตัวแปรการทำนาย	B	Std.Error	Standardized Coefficients (Beta)	p -value*
การรับรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560	- 0.143	0.036	- 0.256	<0.001**
ความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560	0.128	0.046	0.180	0.006*
แรงจูงใจต่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560	- 0.085	0.037	- 0.148	0.024*

R Square = 0.111 Adjusted R Square = 0.098 * p -value < 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างมีระดับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 85.9 สอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 อยู่ในระดับปานกลาง (Mean=2.12, S.D.=0.337) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบของผู้ประกอบการร้านค้าที่จำหน่ายบุหรี่รอบสถานศึกษาในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 5 พบว่าผู้ประกอบการร้านค้าที่จำหน่ายบุหรี่รอบสถานศึกษาที่เคยละเมิดกฎหมาย ส่วนใหญ่มีความตั้งใจปฏิบัติตามกฎหมาย

ในระดับปานกลาง ร้อยละ 51.2 แสดงให้เห็นว่าร้านค้าไม่ให้ความสำคัญหรือยอมรับกับการปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือจิตใจของประชาชนที่จะปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย

สำหรับแรงจูงใจ สามารถอธิบายได้ตามแนวคิดของเฮิร์เบิร์ต⁸ ที่กล่าวว่าปัจจัยจูงใจ (Motivation Factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานและความสำเร็จของงานโดยตรง โดยเฉพาะด้านความรับผิดชอบ กล่าวได้ว่าความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลเกิดความพอใจในงานที่ทำ หากผู้ปฏิบัติงานเกิดแรงจูงใจก็จะตั้งใจทำงานจนสุดความสามารถจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของงานได้ หากไม่มีแรงจูงใจก็หมายความว่าคนไม่มีความพอใจในงานที่ทำ เช่นเดียวกันหากผู้ประกอบการร้านค้าปลีกมีแรงจูงใจระดับมาก ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งผลหรือกระตุ้นให้ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560

มากขึ้น ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่มีแรงจูงใจในระดับมากจะมีการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ในระดับมาก และกลุ่มตัวอย่างที่มีแรงจูงใจในระดับน้อย จะมีการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ในระดับน้อย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถทำนายการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การรับรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 แรงจูงใจต่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 สามารถคாதทำนายการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ได้ ร้อยละ 11.1 สามารถอธิบายได้ว่า การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจ การรับรู้ แรงจูงใจ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามข้อกำหนด สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ($\beta=0.020$) มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 มากที่สุด ร้านค้ามีความกังวลด้านรายได้จากการขายยาสูบ และการปฏิบัติตามกฎหมายเพราะมีบทลงโทษที่มากและรุนแรงขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าผู้ประกอบการร้านค้าปลีกมีระดับความรู้และการรับรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 อยู่ในระดับน้อย และมีระดับแรงจูงใจต่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 อยู่ในระดับปานกลาง หน่วยงานสาธารณสุขและหน่วยงานท้องถิ่น ควรมีการกำหนดแผนงานควบคุมการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบ โดยจัดให้มีกิจกรรมให้ความรู้ มุ่งเน้นในกลุ่มเจ้าของหรือตัวแทนร้านค้าปลีกหรือขายของชำ โดยเน้นย้ำในประเด็นการไม่แขวนหรือวางยาเส้นไว้บริเวณหน้าร้านและบริเวณในร้านค้า บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ ไม่สามารถเป็นผู้ขายผลิตภัณฑ์ยาสูบทุกชนิดได้ และไม่สามารถเร่ขายผลิตภัณฑ์ยาสูบไปตามสถานที่ต่าง ๆ

176

นอกเหนือจากสถานที่ที่ขออนุญาตจำหน่าย นอกจากนี้ควรมีการจัดทำข้อตกลงของชุมชน โดยมุ่งเน้นที่การซื้อขายผลิตภัณฑ์ยาสูบ ณ จุดจำหน่ายในร้านค้าปลีก ให้เป็นไปตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 รวมถึงมีการเชิดชูเกียรติ เสริมสร้างกำลังใจด้วยการให้รางวัลร้านค้าเป็นร้านค้าต้นแบบที่ปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อเป็นการเสริมสร้างการรับรู้และนำไปสู่การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือเป็นอย่างยิ่งจากคณาจารย์สาขาวิชาการบริหารงานสาธารณสุข มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น ขอขอบพระคุณสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย สำนักงานสาธารณสุขอำเภอพาน ผู้ช่วยแพทย์แผนไทย อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือและตอบแบบสอบถาม จนทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. กรมสรรพสามิต. ระบบ BI กรมสรรพสามิต. (ออนไลน์). แหล่งที่มาจาก da.excise.go.th/datawebapp/dashboard/bi_report_inq_lic.jsp. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2564.
2. กองสถิติสังคม. (2564). การสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากร พ.ศ. 2564. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
3. งานกฎหมาย สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 1 เชียงใหม่. การประชุมติดตามการขับเคลื่อนนโยบายการดำเนินงานควบคุมยาสูบระดับพื้นที่; วันที่ 6-7 กันยายน 2565; ณ ห้องประชุม 1 สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 1 เชียงใหม่. เชียงใหม่ 2565.
4. ทิพวัลย์ พรหมมร. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ.2560 ของ

- ผู้ประกอบการร้านค้าปลีก อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม. วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม 2563.
5. นรา เทียมคลี. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจปฏิบัติ ตามกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบของผู้ประกอบการร้านค้าที่จำหน่ายบุหรี่รอบสถานศึกษาในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 5. (ออนไลน์). แหล่งที่มาจาก: <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/DCJ/article/download/236161/166392/868416>. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2564.
 6. สุนิดา ปรีชาวงษ์ และคณะ. (2553). รู้จักอนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมยาสูบ องค์การอนามัยโลก. (ออนไลน์). แหล่งที่มาจาก: <https://www.trc.or.th/thAD/43-fctc-who-framework-convention-on-tobacco-control.html>. สืบค้นเมื่อวันที่ 27 มกราคม พ.ศ.2565.
 7. Bloom, Benjamin S. 1971. Handbook on Formative and Summative Evaluation of Student Learning. New York: McGraw-Hill.
 8. Daniel,W.W.(1995). Biostatistics: A Foundation of Analysis in the Health Sciences (6thed.). New York: John Wiley & Sons.
 9. Henry Assael. (1995). Consumer Behavior and Marketing Action.5th ed. The United of America: International Thomson Publishing.
 10. Herzberg, F.et all., (1993). The motivation to work. U.S.A.: Transaction Publishers.
 11. Neisser, U. (1976). Cognition and reality: Principles and implications of cognitive psychology. New York: Henry Holt & Co.
 12. Schwartz, N. E. (1975). Nutritional knowledge, attitude and practice of high school graduated. Journal of the American Dietetic Association. 66(1):28-31.